

'Maria en Elisabet - gezichten rondom het kind van de vrede'

Voorganger: Ds. Christine van den End

Lezingen:

1^e schriftlezing: Micha 5, 1-4a

2^e schriftlezing: Lucas 1, 39-46

Gemeente van Christus, geliefde mensen van God,

Onderweg naar Kerst leren de kinderen 'gezichten rond het kind van de vrede' kennen -- en vandaag de gezichten van Maria en Elisabet. Dat we bekend zijn met deze gezichten, is te danken aan de evangelist Lucas. Alleen hij vertelt uitgebreid hoe de engel Gabriël de geboorte van Johannes aankondigt en zes maanden later die van Jezus. Zo komen eerst Zacharias en Elisabet in beeld, als ouders van Johannes. Daarna bezoekt de engel Maria en dan volgt de ontmoeting tussen de zwangere vrouwen waarover we vandaag hoorden. Elisabet al op leeftijd, Maria piepjong. Elisabet al een tijd in verwachting, Maria nog maar net.

Een paar verzen maar heeft Lucas nodig om de ontmoeting tussen Maria en Elisabet te beschrijven. Maar door drie keer het 'groeten' te noemen en drie keer te verwijzen naar het kind dat de vrouwen dragen, 'de vrucht in hun schoot', vertraagt het verhaal. Alsof Lucas ons stil wil zetten, ons wil laten nadenken over wat er nu precies gebeurt. In die zin is het een prachtige vondst van de videokunstenaar Bill Viola dat hij zijn filmpje met een eigentijdse versie van deze ontmoeting in slow-motion tentoonstelt. Viola's inspiratiebron is een klassiek, 16e-eeuws schilderij. Een beeld ter inspiratie - en dus niet Lucas' tekst. Viola rekt zijn 45 seconden filmtijd uit tot 10 minuten kijktijd.¹ Het lijkt op wat Lucas doet. Die vertelt in één zin hoe Maria met grote haast af is gereisd naar haar nicht, het huis van Elisabet binnengaat en haar begroet. Dan vertraagt het verhaal. Heel precies beschrijft Lucas wat er met Elisabet gebeurt als ze begroet wordt, hoe ze het kind in haar buik een sprong voelt maken, hoe ze de nabijheid van Gods geest ervaart, hoe ze daar woorden aan geeft. In het hart van Lucas' verhaal, letterlijk in het midden, roept Elisabet tegen Maria: 'De meest gezegende ben je van alle vrouwen en gezegend is de vrucht van je schoot!'

In de woorden van Elisabet echoën de woorden na van de engel uit het verhaal ervoor: een groet en een zegen met een hemelse boodschap.² Tegelijk wijst Lucas ook vooruit naar wat komen gaat, hoe de mensen Jezus zullen begroeten als hij Jeruzalem binnenrijdt op een ezel: 'Gezegend hij die komt in de naam van de Heer!'³

Het gezegend-zijn van Maria en van het kind dat zij verwacht, kan ons niet meer ontgaan.

Maar in de vertraging worden we ook bepaald bij het bijzondere van de ontmoeting. Veel kunstenaars hebben 'de visitatie' - zo staat het verhaal bekend - dan ook verbeeldt. Zoals Lucas het vertelt: in huis met alleen Maria en Elisabet. Maar vaak ook buiten, soms met toeschouwers. Alsof wij, de hoorder en kijker van nu, onszelf zo makkelijker in het verhaal plaatsen. Er dichtbij kunnen komen.

Wat gebeurt er als mensen elkaar ontmoeten en groeten vanuit een hemels perspectief? Wat licht er op als ze elkaar ècht zien, elkaar begrijpen en zich in elkaar herkennen?

Het deed mij denken aan een prachtige serie korte filmpjes die de Remonstranten een paar jaar geleden maakten voor de Adventstijd. Filmpjes die hier in Hilversum, om de hoek, op zijn genomen! En de moeite van het nakijken waard.⁴ Op de Brink kregen willekeurige voorbijgangers de vraag of ze mee wilden doen aan een deelexperiment. 'Er is iemand die u heel graag wil ontmoeten, werd hen verteld. In ieder filmpje zie je twee mensen die het experiment aangaan, met elkaar praten en ontdekken wat ze delen. Want dat is het verrassende: bij ieder tweetal blijkt er iets gemeenschappelijks te zijn. Liefde voor hippe kleding. Voor dansen. Een probleem met eten of slapen. Na afloop horen de twee hoe ze van de Brink zijn 'geplukt' voor het experiment: ze passeerden elkaar op straat op precies hetzelfde moment. Niemand van de tweetallen had dat gemerkt. En ze verbazen zich: 'Hoe kan het dat ik *jou* niet zag?'. Op het moment dat ze bereid zijn stil te staan, te vertragen, mee te doen aan het experiment, begroeten en ontmoeten ze die ander ècht. In gesprekjes die niet langer duren dan twee minuten gebeurt er iets wat niet zomaar in woorden te vatten is. En het is ontroerend daar toeschouwer van te zijn.

Maar in het echte leven lopen we aan de meeste mensen gewoon voorbij, hoe kàn het ook anders?

De manier waarop Lucas vertraagt in zijn verhaal, de manier waarop mensen voor een experiment van de straat worden gevist, tijd maken voor een ontmoeting, het lijkt niet reëel in het èchte leven.

Of laat zich in die vertraging juist iets echts zien?

Wat opvalt is de kwetsbaarheid. Als die wordt getoond, er mag zijn, dan voelen mensen zich gezien en

ontmoeten ze elkaar van hart tot hart. Die kwetsbaarheid onder ogen komen, in je persoonlijke leven, in hoe wij kerk zijn, is ingewikkeld. Het confronteert ons met pijn, met teleurstelling, verdriet of onzekerheid. Er zijn altijd dingen anders gelopen dan we hadden gehoopt. Keuzes gemaakt waar we spijt van hebben. We zijn stil blijven staan of hebben juist stormachtige veranderingen doorgemaakt. Hierover praten, hierover van anderen horen, dat doen we liever niet.

We hebben de vertraging nodig, het experiment van een ontmoeting om op weg naar Kerst te gaan.

Iets delen van onze onzekerheid, iets weggeven waar we liever aan vast zouden houden, iets ontvangen wat we niet overzien.

We kunnen in deze Adventstijd niet zonder de gezichten van Maria en Elisabet. Ook in *hun* gezicht leren we het kind kennen, de koning op een ezel, geen leeuw maar een lam. Zij durven zich over te geven aan dat wat op hun pad komt. Het maakt hen blij, maar ook ongelofelijk kwetsbaar.

Het kind waar de profeet Micha al over sprak, het kind dat vrede zou brengen, blijkt dichterbij dan gedacht. Menselijker, al te kwetsbaar. In die kwetsbaarheid wil God er zijn, erbij zijn.

Nieuw leven geven, ook aan ons en in ons.

‘De Heer heeft zich mijn lot aangetrokken’ zegt Elisabet.

En Maria zingt: ‘De Heer heeft oog gehad voor mij’.

Het zijn woorden die aangeven dat ze zich gezien en gekend weten door de mensen die hen omringen.

Door God.

Durven wij het aan in het spoor van het kind van de vrede te lopen? Gezicht te geven aan wat hij ‘gelukkig’ noemt? Elisabet neemt dat woord in de mond, sprekend van Maria: ‘Gelukkig is zij die geloofd heeft dat de woorden van de Heer in vervulling zullen gaan’. ‘Gezegend’, zo kun je dat woord ook vertalen, of ‘zalig’.

Precies dat woord gebruikt Jezus in de zaligsprekingen.⁵ Uitspraken die ons voorhouden wat geluk is, geluk dat bestaat in gebrek, in verdriet, in zachtheid, in onmacht.

Naar dat gebrek, verdriet en die zachtheid of onmacht moeten we op zoek. Niet om het weg te poetsen of op te lossen, maar om het ermee uit te houden. En dan niet alleen hier in de kerk. Dat is nog wel te overzien. Hier durven we ons misschien meer te laten kennen.

Maar op de Brink? Of andere bekende straten en pleinen? Denkend aan de Champs-Élysées, durven we een ontmoeting met de gele hesjes aan, of willen we er liever vanaf zijn? Het is makkelijker het plein schoon te vegen of het beeld te kapen: een geel hesje aandoen om er zelf machtiger van te worden.

Mij bleef de foto bij uit de krant waarop een Mariabeeld te zien was.

Om haar heen alles schoongeveegd, maar met een geel hesje aan een stille getuige van die ander op onze weg waartoe we ons moeten verhouden. Nu eens iemand met een geel hesje, dan een vluchteling, een eigenwijs kind of iemand die je niet begrijpt.

Dat het licht van kerst zal dagen, in onze wereld, in onze levens.

Amen

Noten

¹Zie voor meer achtergrondinformatie: <https://depont.nl/collectie/kunstenaar/viola/the-greeting/info/>

²Zie Lucas 1, 28-30, waar in vers 29 hetzelfde woord voor ‘groet’ wordt gebruikt als in vers 40, 41 en 44: ἀσπασμός. Het Grieks voor ‘begenadigd’ en ‘gunst’ van vers 28 en 30 (resp. κεχαριτωμένη en χάριν) verwijst naar genade en goedheid van God, hulp die God aan mensen geeft, zegen die hij toebedeelt.

³Lucas 19, 38, vergelijk ook 13, 35 waar Jezus hier al iets over voorzegt.

⁴Zie voor de introductie <https://www.youtube.com/watch?v=O27Ue0CIP6A> en zoek verder op deexperiment 1, 2, 3 of 4

⁵μακαρία Lucas 1, 45; vergelijk Jezus’ uitspraken in de Bergrede, Matteüs 5-7.

Figuur 1: Foto persbureau Reuters, in Trouw op 13 december 2018